

Jukebox

Reacties, standpunten en kritieken

Een gemiste historische kans

Hugo De Greef, artistiek directeur Kaaitheater

Begin oktober kwamen de plannen van het Nederlands Toneel Gent (NTG) en de Blauwe Maandag Compagnie (BMCie) om te fusioneren in de openbaarheid. Een zeer spannend voorstel, dat gedurende enige dagen nogal veelbelovend boven het theater in Vlaanderen zweefde. Het is dan ook uiterst jammer dat deze fusie niet doorgaat. Onafgezien van mijn dikwijls afwijkende artistieke mening met betrekking tot het werk van de BMCie meen ik dat het lukken van een dergelijke demarche een nuttig, zelfs uniek elan had kunnen geven aan het theater.

Vlaanderen heeft geen grote theaterstructuren. Alhoewel er zogenaamd drie grote schouwburgen zijn – KNS, KVS, NTG – blijven dit elk op zich kleine theaters die bij vergelijking met hun als tegenpool geachte buitenlandse collega's amper nog meetellen.

De overheid heeft dit probleem gedeeltelijk onderkend en van antwoord gediend in de nieuwe subsidiebeslissing voor de periode 1997-2000. Binnen de aan de drie stadstheaters toegewezen subsidie dient een deel, tien miljoen elk, aangewend te worden voor gezamenlijke projecten of samenwerkingen. Dat dit gebeurt op een nogal ongelukkige wijze, want te dwingend en niet gebaseerd op een natuurlijk gegroeide artistieke relatie, is uiteraard problematisch. De uitgedokterde externe stimulans laat vrezende dat ze wel ellenlange onderlinge discussies zal teweegbrengen maar of dat ook boeiend artistiek werk oplevert, blijft zeer de vraag. Het probleem van 'te kleine' grote gezelschappen is hiermee wel extra onderstreept maar of hiermee een juiste richting aan de oplossingen gegeven wordt, mag betwijfeld worden. Neem van mij aan dat de drie plus de mi-

nister op dit ogenblik aardig met hun handen in het haar zitten om deze zwak hanteerbare beslissing werkbaar te maken. Samenwerkingen kunnen gewenst en gestimuleerd worden door een overheid maar niet opgelegd. Bij een verplichte samenwerking kan ik mij geen spannende theatervoorstellingen – een toevalligheid daargelaten – inbeelden.

Die mogelijkheid is er wel wanneer er samengewerkt wordt vanuit artistieke motieven en door gebruik te maken van zich aandienende opportuniteiten. Dit bleek aanwezig bij het NTG en de BMCie. Dus alle verwachtingen naar een spannende vier jaar met dit nieuwe gezelschap waren gerechtvaardigd. En dit zou niet alleen een uitdagende periode geweest zijn voor het gezelschap en zijn publiek maar voor het gehele theaterlandschap. Het klopt dat Vlaanderen dringend nood heeft aan een alert en hedendaags echt groot gezelschap. Het zou een ankerpunt kunnen worden voor het gehele theater. Andere initiatieven zouden kunnen 'meegenomen' worden, kleinere projecten zouden een toegang krijgen tot het maken van hun werk zonder de niet-artistieke kopzorgen, talenten zouden verzameld kunnen worden om hun werk meer rendement te geven, grote voorstellingen zouden weer mogelijk worden en een groot publiek zou theater vanuit verschillende artistieke oogpunten binnen één stevige context kunnen bijwonen. De zo terecht gehekelde versnippering zou voor een stuk opgevangen worden. Maar daar bovenop: er zou een gegeven ontstaan waartegen andere kunstenaars zich kunnen afzetten, anderen in het veld kunnen gedynamiseerd worden om grondig te gaan denken of om zichzelf te herdenken, om zich artistiek scherper te positioneren.

We zitten in Vlaanderen op dit ogenblik met een gemoedelijk, argeloos voortdurende theaterlandschap. Het door de subsidiebeslissing voor de periode 1997-2000 afgelijnd terrein vertoont geen enkele spanning. Er kan perfect uit afgelezen worden welk theater we de komende vier jaar gaan krijgen. Verrassingen staan niet op de agenda. Mede ook door de erg drastische ingrepen die de overheid heeft menen te moeten doen in de adviezen.

Maar het wezenlijke van de invulling ligt hem niet bij de overheid, wel bij de sector. Als de raden van advies en de overheid vanuit de sector geen dossiers toegeschoven krijgen die verregaande wijzigingen voorstellen: wat kunnen ze dan doen? Vandaar dat de grootste verantwoordelijkheid voor het gebrek aan artistieke alertheid bij de sector ligt. En daarom ook de grote verdienste van de BMCie om dit fusievoorstel met NTG te formuleren. Het NTG-bestuur moet goed begrijpen dat het een enorme verantwoordelijkheid heeft genomen door niet op het voorstel in te gaan. Een verantwoordelijkheid die verder reikt dan het menen braaf binnen de uitgetekende overheidslijnen te moeten lopen. Met de voor de hand liggende dooddoener: de angst voor het 'sociaal kerkhof'. Zijn verantwoordelijkheid ligt hem niet meer of minder bij het niet grijpen van een historische kans om het theater in Vlaanderen een draai te geven naar een veel dynamischere situatie dan deze waar we nu in dreigen terecht te komen. Het grote gevaar is nu dat potentieel gewaagde maar artistiek efficiënte voorstellen uit het veld zullen aarzelen om naar boven te komen. En dat de overheid blijft zitten met de opdracht om krampachtig de kunstmatig opgezette samenwerkingsplicht